

yol açan bazı yerlerin açıklık kazanmasını da sağlamıştır.

Giraud 1962 yılında Fransa'ya döndükten sonra Strasbourg Üniversitesi'nde Türkoloji öğretimini düzenlemekle görevlendirildi, 1964'te de kürsü başkanlığına getirildi. Onun Türkoloji Enstitüsü'nün kuruluşuna yönelik çabaları, Strasbourg Üniversitesi'nde Doğu bilimleri alanında çok verimli gelişmelerin meydana gelmesine yol açmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

L. Bazin, "René Giraud et la turcologie", *Turcica*, I, Paris 1969, s. 242-246.

HASAN EREN

GIRAY

XV. yüzyıl başından
1783'e kadar

Kırım'da hüküm süren hânedan.

Giray sülâlesi, Cengiz Han'ın oğullarından Cuci Han'ın küçük oğlu Togay Timur'a bağlanmaktadır. Togay Timur'un oğullarının Kırım'la ilgisi, Öreng Timur'un Altın Orda hükümdarı Mengü Timur'dan (1266-1280) Kırım ve Kefe'yi yurtluk olarak almasıyla başlar. 1359'da Altın Orda'da hanlık için başlayan mücadelelere katılan Togay Timur'un oğulları Künçek-oğlan'dan sonra üç kola ayrıldı. Bunlardan Taş Timur oğulları Kırım'da devamlı bir hanlık kurdular. Bu hanlık, Altın Orda'nın merkezi Uluğ Yurt'ta yönetimi ellerinde bulunduran hanlardan bağımsızdı. Dolayısıyla Giraylar Taş Timur oğullarının soyundan gelmektedir. 1393-1394'te kendi adına para bastıran Taş Timur, 1394-1395'te bir tarafında Toktamış Han'ın adı, diğer tarafında kendi adı bulunan paralar da kestirdiği gibi Edige Mirza'ya karşı mücadele etmiş ve ardından da Timur'a sığınmıştı (1404). 1419'da Edige Mirza'nın ölümü üzerine Taş Timur'un oğlu Gıyâseddin Kırım'ın kontrolünü ele geçiremeyince Litvanya Dukası Vitold'un yanına gitti. Öte yandan kardeşi Devlet Berdi'nin Kırım'da yönetimi ele geçirdiği ve 1427'de Mısır Sultanı Barsbay'a bir elçi gönderdiği bilinmektedir. Bundan sonra hânedanın çabaları Kırım yarımadasının kontrolüne yönelik olmuş ve fırsat düştüğünde Saray'ın ve bütün Altın Orda Hanlığı'nın ele geçirilmesine çalışılmıştır.

Kırım yerli rivayetlerine göre (Mehmed Rızâ, s. 72) Gıyâseddin, Altın Orda gelenekleri gereğince Kerey kabilesine bağlı

atalığı tarafından büyütülmüş ve ona hürmeten ilk oğluna Hacı Kerey / Giray adını vermiştir. Kırım hanlarına verilen Kerey / Giray lakabı bu kabileden gelmektedir.

Nemeth Gyula'ya göre **giray** kelimesi Türkçe **ker** (en kudretli mahlûk, dev) ve küçültme eki + **eyden** müteşekkildir. Bunun muhtelif şekilleri olan **kerey**, **kirey**, **kiray** ve **giray** kelimelerine kabile ve boy adı olarak Kazak, Türkmen, Başkırt, Buret ve Moğollar'da rastlanmaktadır. Çoğulu ise **kereittir**. Cengiz Han güçlü Kereit yöneticisi Ong Han'ı yenince Kereitler'in bazıları batıya kaçmış ve geride kalanlar da Moğol kabileleri arasında dağılmıştır. Böylece gerek Moğollar'dan kaçarak gerekse Moğollar arasında kalarak Kırım'a kadar uzanan geniş bir bölgeye yayılmışlardır. Yakın zamanlara kadar Uvak-Kirey'in Taraklı kolu İrtiş ovası, Sarısu ve Çu Kazakları arasında göçebe hayatı yaşamaktaydı (Howorth, II, 6, 11). Kırım hanlarının tamgasına "tarak tamga" denmektedir (şekli:). Bu damga Altın Orda hanlarının damgasına benzer. Tarak tamga Mengli Giray'ın paralarında ve 1475 tarihli bir yazısında görülür. Uluğ Muhammed'in 1428 tarihli bir yarlığında aynı damgayla rastlanır.

Kerey, Altın Orda Hanlığı'nın dayandığı dört büyük kabileden biridir. Don'un doğusunda ve Kuzey Kafkasya'da yaşayan Kereyler Hacı Giray'ı desteklemişlerdir. Giray lakabını ilk defa Hacı Giray kullanmış ve daha sonra oğullarından sadece Mengli bu lakabı almıştır. Bundan sonra bütün Kırım hanları Mengli Giray soyundan geldiği gibi hepsi de Giray lakabını tevarüs etmiş ve bu lakap han soyuna mensup bütün prensler tarafından benimsenmiştir. Giray lakabının han ailesinden kız alıp veren Şirin beylerinin bazılarıncı da kullanıldığı belirtilmelidir.

Kırım Hanlığı'nın kurucusu sayılan Hacı Giray otoriteyi sağladıktan sonra Litvanya, Moskova ve Osmanlı Devleti ile ittifak münasebetleri kurarak hanlığı güçlendirdi. Fâtih Sultan Mehmed'le başlayan (1454) iyi münasebetler, Hacı Giray'ın 1466'da ölümünden sonra oğulları arasında baş gösteren iç mücadeleler sırasında bir himaye şekline dönüşmekte gecikmedi. Ancak Osmanlı himayesinin tedricen geliştiği görülmektedir. Rakip kardeşleri birbirine düşürme siyaseti güden Kefe Cenevizlileri'ne karşı Kırım kabile beyleri 1475'te Osmanlı

lar'ı davet ettiler. Kefe'nin ele geçirilmesinden sonra hanlık üzerinde Osmanlı himayesinin kurulması büyük ölçüde Şirinler'in beyi Eminek Mirza sayesinde olmuştur. Cenevizliler tarafından hapse atılan Mengli Giray, Osmanlılar'ın Kefe'yi alışından sonra (1475) hapisneden çıkarıldı ve onlar tarafından Kırım Hanlığı tahtına oturtuldu. Çok geçmeden Osmanlılar'la ittifak antlaşması imzalayan Mengli Giray onlara sadakatle bağlı kalacağını ifade etti. 1476 yazında padişahın isteğiyle Eminek Mirza kumandasında bir Kırım birliği Boğdan'a karşı Osmanlılar'la iş birliği yaptı. Bu arada Altın Orda Hanı Seyyid Ahmed Han'ın Kırım'ı istilâsı, Mengli Giray'ın yenilerek kaçması ve Nur Devlet'in Kırım idaresini üstlenmesinin ardından Eminek'in müracaatı ile Osmanlı pâyitahtında bulunan Mengli Giray'ın hanlığa yeniden getirilmesi Osmanlı nüfuzunu ve himayesini arttırdı. Fakat Mengli Giray'ın ölümünden (1514) sonra bağımsızlık taraftarları Mehmed Giray'ı başa geçirdiler. Böylece Mehmed Giray babası Mengli Giray'a, I. Gazi Giray da veliaht (kalgay) sıfatı ile Mehmed Giray'a halef oldular. Bağımsızlık taraftarları Osmanlı nüfuzunu kırmak için zaman zaman güç mücadelesine girdilerse de 1534'ten sonra Osmanlı metbûluğu gerçek biçimde yerleşti. Osmanlılar'ın tayin ettiği hanlar Saâdet Giray (1524-1532) ve ardından Sâhib Giray'a (1532-1551) karşı I. İslâm Giray'ın liderliğinde muhalifler 1534'e kadar mücadeleyi sürdürdüler. Sâhib Giray 1532'de İstanbul'dan Kırım'a gönderilirken yanında altmış topçu, 300 cebeci, 1000 sekban ile kırk müteferrika, otuz çavuş ve altmış timar ve zeâmet erbabından meydana gelen bir kuvvet vardı. Kabile aristokrasisine karşı hanların kuvvet ve hâkimiyetini sağlayan bu askerlerin maaşları için her yıl İstanbul'dan Kırım'a "sekbûn akçesi" adı altında para gönderilmesi 1532'de başladı. Buna karşılık Kırım hanları savaşlarda Osmanlılar'a destek verdiler. 1538'de Sâhib Giray'ın Kanûnî Sultan Süleyman'ın Boğdan seferine katıldığı bilinmektedir. Bundan sonra da Kırımlılar Macaristan'a yönelik seferlere sık sık çağrıldılar. Diğer taraftan XVI. yüzyılda Ruslar'ın yayılma eğilimleri Kırımlılar'ı Osmanlılar'a daha da yaklaştırdı. Başlangıçta Giraylar Altın Orda hanlarına karşı Moskova büyük dukaları ile ittifak halindeydiler. Fakat 1520'den sonra Kırım hanları Altın Orda hanlarının meşrû vârisleri sıfatıyla Kazan

ve Astarhan'ı ele geçirmek isteyince Moskova ile anlaşmazlığa düştüler. Uzun bir mücadele döneminden sonra 1552'de Kazan ve 1554'te Astarhan Moskova'nın eline geçti. Bu gelişmeler ve Moskova'nın Kuzey Kafkaslar'a doğru yayılmacı politikası, Kırım hanlarının Osmanlı sultanlarına giderek yaklaşmasına sebep oldu. Altın Orda'nın sahip olduğu toprakların tamamını ele geçirmekten vazgeçip Karadeniz üzerinde Osmanlı nüfuzunun artırılmasına çalışan Giraylar sadece kuzeyde değil bütün savaş sahalarında Osmanlılar'la sıkı iş birliği yapıyorlardı. Fakat bu çizgide olmayan hanlar da vardı. Meselâ Semiz Mehmed Giray Han ve oğlu Saâdet Giray Han İran seferlerine katılmak istemeyip Osmanlılar'a isyan etmişlerdi. Ancak bu isyan İstanbul tarafından bastırılmış ve ardından Osmanlı nüfuzu daha da artırılmaya çalışılmıştı. İstanbul'dan gönderilen II. İslâm Giray'ın (1584-1588) ilk defa hutbede padişahın adını başta okutması Osmanlı nüfuzunun derecesini ortaya koy-

maktadır. Bununla beraber Giraylar sikkelerde kendi adlarını muhafaza ettiler. Kırım hanları Osmanlı Devleti'nce sikke ve hutbe sahibi bir İslâm hânedanı sayılıyordu; fakat fiilen sultan tarafından azil ve tayin edilen ve onun emriyle sefere gitmek mecburiyetinde olan tâbi beylerden farksızdılar. Osmanlılar nazarında Giray hanları, kuzey ülkeleriyle olan münasebetlerde bir nevi siyasi aracı olarak da itibar görüyordu. Kuzey ülkelerinden Polonya ve Rusya elçileri önce Kırım hanının sarayına uğrar, daha sonra İstanbul'a gelirlerdi.

Kırım'ın başşehri, Hacı Giray'ın 857 (1453) tarihli yarlığında "Orda-i muazam Kırkyir'de saray" olarak zikredilmektedir (Kurat, s. 62-80). Hacı Giray'a ait 1441 tarihli para Beldetikırım'da, 1443 tarihli olanı ise Kırkyir'de basılmıştı. Mengli Giray zamanında hanların sarayı Kırkyir'den şimdi Bahçesaray (Simferopol) olarak bilinen vadiye taşındı. Yarlıkta I. Hacı Giray Taman, Kıpçak ve Kabartay'ın hâkimiyeti altında olduğunu özellikle belirtmiştir. Yarlıklarında Giray hanları kendilerini "uluğ orda ve uluğ yurt-nun ve Deşt-i Kıpçak'nın ve taht-ı Kırım'nın... Çerkes'nin ve Tat bile Tavğaç'nın uluğ padişahı ve hem uluğ hanı" şeklinde tarif etmekteydiler. Deştikıpçak ve Çerkezistan'ı elde etme gayretlerinde Kırım hanları özellikle I. Sâhib Giray döneminde kısmen başarılı olmuştu. "Serasker sultan" unvanıyla Giray sultanlara Osmanlılar tarafından Kuban, Bucak ve Yedisân'ın idaresi de bırakılmıştı. Kendilerinden önceki Altın Orda hanları gibi Kırım hanları da Rusya ve Polonya'dan para ve kürkten ibaret yıllık belirli bir vergi alıyorlardı. Bunun dışında 1484'ten itibaren Kırım'ın güney kıyıları üzerinde hâkimiyet iddiasında bulundukları için Osmanlılar Kefe gümrüğü gelirlerinden hanlara yıllık 1,5 milyon akçelik sâlyâne tahsis etmişlerdi. I. Mehmed Giray ve ardından gelen bazı Kırım hanları güneydeki limanları doğrudan kontrol etmeye de çalıştılar.

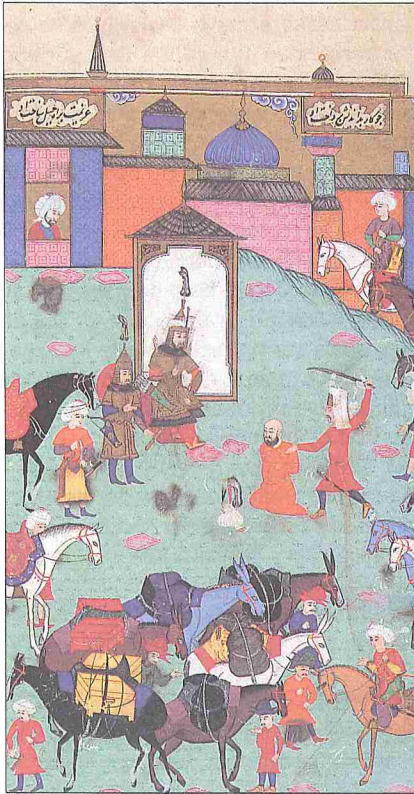
Giray hânedanının Osmanlı hâkimiyetini açıkça tanınması Mengli Giray'ın Temmuz 1475 tarihli mektubuyla gerçekleşmiştir. Mengli Giray'dan itibaren hanlar veliaht makamında bir kalgay ve 1584'ten bu yana da ikinci veliaht makamında bir nüreddin tayin etmekteydiler. Kânûn-ı Cengizî'ye (töre, yasa) göre kalgaylığa hanın kardeşi getirilirdi. Taht boş kalınca kalgay hanlığa, nüreddin de kal-

gaylığa geçirdi. Bu geleneğe aykırı olarak bazı hanların oğullarını kalgaylığa getirme çabaları direnişe, hatta bazan isyana yol açmıştır. Kırım kabile aristokrasisinin İstanbul'a danışmadan töreye göre kalgayları han ilân ettiği de olmuştur. I. Gazi Giray ve Toktamış Giray bu şekilde beylerin tasdikiyle han ilân edilmişlerdi. Bunlar sultan tarafından tanınmadığı için kanlı mücadeleler meydana gelmiştir. Bu sebeple kargaşadan kaçınmak için İstanbul'un umumiyetle kalgayların ve nüreddinlerin haklarını göz önünde bulundurduğu anlaşılmaktadır. Nitekim kırk handan yirmi dördü kalgaylıktan ve beşi nüreddinlikten han olmuştur.

Kanûnî Sultan Süleyman devrinde Saâdet Giray'dan itibaren hanın kardeşlerinden birinin rehine olarak İstanbul'a gönderilmesi âdet haline gelmişti. Bu uygulama hanların itaat ve bağlılığını sağlamak için alınmış bir tedbirdir. Bu rehinelere II. İslâm Giray ve I. Baha-dır Giray Kırım'a han olarak yollanmıştı. Seçilen han sultanın huzuruna çıkarılır ve onun elinden hanlık menşurunu alırdı. Ardından kendisine hanlık teşrifatı (sancak, kılıç, mücevher sorguçlu kalpak ve samur kürk) verilir ve merasimle Kırım'a gönderilirdi (Silâhdar, II, 131, 683). Sefere çağırılırken hana bir kapıcı başının götürdüğü hatt-ı hümayun ile birlikte "çizme-bahâ" adı altında 40.000 altın gönderilir, han bu parayı kapı kulu-na ve mirzalarına dağıtırdı. Seferde "teşrif-i kudüm" ve diğer adlarla hana ve askerlerine başka paralar da verilmekteydi. Kırımlıların askerî yardım karşılığında bazı siyasi isteklerde bulundukları da olurdu. Hanların azil, hapis ve sürgün cezalarından başka nâdir olmakla beraber idam cezasına çarptırıldıkları da görülmektedir. Meselâ IV. Murad, İnâyet Giray Han'ı idam ettirmişti (1637). Han tayin edileceği zaman Bâbiâli genellikle Kırım kabile aristokrasisi reisi Şirin Bey'le anlaşır. Han tahta geçince rehine ve ailenin tehlikede olan diğer üyeleri Rumeli'de İslimye, Yanbolu, Tekirdağ ve Çatalca gibi yerlerde çiftliklere yerleştirilir ve kendilerine sâlyâne, has ve zeâmet tahsis edilirdi. Kırım'da II. Gazi Giray'ın Feth Giray ve dokuz oğlunu öldürtmesi bu tedbirin önemini açıkça göstermektedir.

Giraylar'ın Çoban Giraylar kolu XVI. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır. Feth Giray, II. Gazi Giray'ın kalgayı iken bir

Âsî Kırım hanı II. Mehmed Giray'ın 1584'te başının kesilmesini gösteren bir minyatür (Şehinşâhnâme, IÜ Ktp., FY, nr. 1404, vr. 109^b)

akında esir aldığı Leh boyarlarından birinin kızını fidyeye karşılığı memleketine geri göndermişti. Fakat bu kız, kararlaştırılan paranın bir kısmı gönderilmediğinden refakatindeki kapı ağalarından Hacı Ahmed ile Boğdan'da Yaş şehrinde bir müddet daha kaldı. Ardından yolda bir çocuk dünyaya getirdi. Feth Giray bu çocuğun kendisinden olmadığı düşüncesiyle öldürülmesine karar verdi. Fakat Hacı Ahmed onu Boğdan'da gizledi. Burada çobanlık yapan çocuk Feth Giray'ın 1596'da katledilmesi üzerine Akmescid'e döndü. III. Mehmed Giray ve Şahin Giray Kırım'a gelince bütün Giraylar katliama uğramaktan korktukları için İstanbul'a kaçtılar. O zaman nüreddinlik için kimse bulunmadığından Feth Giray'ın oğlu olduğu iddia edilen bu çobana Devlet Giray adı verilerek nüreddin tayin edildi. Onun iki oğlu da Feth Giray ve Âdil Giray adlarını aldılar. Böylece Giraylar ailesi içinde Çoban Giraylar ortaya çıktı. Çoban Giraylar'dan han olan yalnız Âdil Giray'dır (1665-1670). Asıl Giraylar bunları kesinlikle kendi soylarından saymamışlar ve önemli bir görev ve gelmelerini engellemişlerdir.

Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması'nın üçüncü maddesinde taraflar Giray hanedanının bağımsızlığını tanıdı (8 Cemâziyelevvel 1188/17 Temmuz 1774); fakat 20 Şaban 1197'de (21 Temmuz 1783) Ruslar Kırım'ı işgal ve ilhak ettiler. Osmanlılar 1785'te Giray sülâlesinden birini Bucak ve Tombasar'daki Tatar boyları üzerine serasker tayin ederek onları tekrar siyaset sahnesine çekmeyi düşündülerse de bu düşünce ancak 1787'de Ruslar ile savaş yeniden başlayınca uygulanabildi. Şehbaz Giray, Kuban hanı adıyla Kuban nehri etrafındaki Türk kabilelerinin başına han tayin edildi (Ağustos 1787). Şehbaz Giray Bucak Türkleri başında Boğdan'daki harekâta katıldı. Bir müddet sonra aynı göreve Baht Giray tayin edildi (Şubat 1789). Savaş süresince han sıfatını taşımış ve Boğdan'daki çatışmalara katılmış olan Baht Giray Yaş Antlaşması'ndan sonra İstanbul'a getirilmiş ve Osmanlı hükûmeti bu tarihten itibaren (1792) hanlığı ihya fikrin-den tamamen vazgeçmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Akdes Nimet Kurat, *Topkapı Sarayı Müzesi Arşivindeki Altın Ordu, Kırım ve Türkistan Hanlarına Ait Yarik ve Bitikler*, İstanbul 1940;

Molla Hüseyin Feyzihanoglu — V. V. Zernov, *Kırım Yurtuna ve Ol Taraflarga Dâir Bolgan Yariklar ve Hatlar*, St. Petersburg 1281/1864; *Le Khanat de Crimée dans les archives du Musée du Palais de Topkapı* (nşr. A. Bennigsen — P. N. Boratav — Desai — Quelquejay), Paris 1978; J. Matuz, *Krimitatarische Urkunden im Reichsarchiv zu Kopenhagen*, Freiburg 1976; Fevzi Kurtoğlu, "İlk Kırım Hanlarının Mektupları", *TTK Belleten*, 1/3-4 (1937), s. 641-655; J. Rypka, "Briefwechsel der Hohen Pforte mit den Krim Chanen in II. Bande von Feridun's Munseat", *Festschrift Georg Jacob* (ed. Theodor Menzel), Leipzig 1932, s. 241-269; V. Velyaminov-Zernov, *Matériaux pour servir à l'histoire du khanat de Crimée*, St. Petersburg 1864; A. Zihni Soysal, *Jarlyki Krimskie z časov Jana Kazimierza*, Warsaw 1939; K. V. Zetterstéen, *Türkische, tatarische und persische Urkunden im Schwedischen Reichsarchiv*, Uppsala 1945, s. 78-128; Ebû'l-Gâzî Bahadır Han, *Şecere-i Türk* (nşr. P. I. Desmaison), St. Petersburg 1871, s. 173; Remmal Hoca, *Târîh-i Şâhib Giray Hân* (nşr. Özalp Gökbilgin), Ankara 1973; Mehmed Giray, *Târîh*, Vienna, National Library, nr. 1080; Mehmed Rızâ, *es-Seb'us-seyyâr fî ahbâr'il-mülûkât-Tâtâr* (nşr. Kâzım Bek), Kazan 1248; Abdülğaffar Kırımlı, *Umdetü't-tevârîh* (nşr. N. Asım, TTEM ilâvesi), İstanbul 1343; Kefevî İbrahim, *Tevârîh-i Tâtâr Han ve Dağıstan ve Deşt-i Kıpçak Ülkelerindendir* (nşr. C. Seydahmed Kırimer), Pazarlık (Romanya) 1933; Abdullah Çelebi, *Tevârîh-i Deşt-i Kıpçak* (nşr. A. Zajaczkowski), Warszawa 1966; Hezârfen, *Telhisü'l-beyân fî kavânini Âli Osmân*, Bibliothèque nationale, Ancien fond, nr. 40 (Bâb-ı tâsi': Fî Beyânî kavânini hânânî Kırım); Müneccimbaşî, *Sahâifü'l-ahbâr*, II, 697; Silâhdar, *Târîh*, II, 131, 630, 683; Cevdet, *Târîh*, III, 142; IV, 30; V, 258-276; Halim Giray, *Gülbûn-i Hânân*, İstanbul 1287; J. V. Hammer Purgstall, *Geschichte der Chane der Krim*, Vienna 1856; V. D. Smirnov, *Krimskoje khandstvo pod verkhoventvom ottomanskoy Porti do načala XVIII. Veka*, Odessa 1887, s. 102-122; A. K. Markov, *Inventarniy Katalog musulmanskiikh monet Imperatorskago Ermitaža*, St. Petersburg 1896, s. 491; O. J. Howorth, *History of the Mongols*, London 1876, II, 6, 11, 448-626; O. Retowski, *Die Münzen der Girei*, Moscow 1905; D. Seidamet, *La Crimée*, Lausanne 1921; G. Németh, *A Honfoglaló Magyarság Kialakulása*, Budapest 1930, s. 265-268; Hasan Ortekin, *Kırım Hanlarının Şeceresi*, İstanbul 1938; Muzaffer Ürekli, *Kırım Hanlığının Kuruluşu ve Osmanlı Himayesinde Yükselişi (1441-1569)*, Ankara 1989; Halil İnalçık, "Yeni Vesikalara Göre Kırım Hanlığının Osmanlı Tabiliğine Girmesi ve Ahidname Meselesi", *TTK Belleten*, VIII/30 (1944), s. 185-229; a.mlf., "Han ve Kabile Aristokrasisi: I. Sahib Giray Döneminde Kırım Hanlığı", *Emel*, sy. 135, İstanbul 1983, s. 51-73; a.mlf., "Giray", *İA*, IV, 783-789; a.mlf., "Giray", *El²* (İng.), II, 1112-1114; B. Lewis, "Some Danish-Tatar Exchanges in the 17th Century", *Zeki Velidi Togan'a Armağan*, İstanbul 1950-55, s. 137-146; I. Väsäry, "A Contract of the Crimean Khan Mangli Giray and the Inhabitants of Qirk-Yer from 1478/79", *CAJ*, X (1982), s. 289-300.

HALİL İNALCIK

GİRESUN

Karadeniz bölgesinin doğu kesiminde şehir ve bu şehrin merkez olduğu il.

Denize doğru uzanan ve karşısında Doğu Karadeniz'in yegâne adasının (Giresun adası, Ares, Aretias, Areos Nesos, Puga) bulunduğu bir yarımadaanın üzerinde yer alır. Yarımadaadaki kale yerleşmenin çekirdeğini oluşturmuştur. Eski adı Kerasus olup bugünkü adı da bu kelimeye dayanır. Kerasus'un civarda bol miktarda yetişen kirazdan geldiği rivayet edilir. Bir başka kaynağa göre bu isim, yarımadaanın denize doğru bir boy-nuz gibi uzanması dolayısıyla eski Yunanca'da "boynuz" anlamına gelen kerastan türetilmiştir. Kaynaklarda adı Kerasus, Kerasous, Cerasous, Chirizonda, Cerasonte, Kerassunde şekillerinde de geçen şehir Türk hâkimiyeti döneminde bugünkü söylenişle anılmıştır.

Tarih. Şehrin nüvesini oluşturan kale-nin ne zaman kurulduğu ve nasıl bir yerleşmeye sahne olduğu hakkında kesin bilgi yoktur. Hititler döneminde Azzi ülkesinin bu bölgeyi de içine aldığı, milattan önce IV ve V. yüzyıl Grek kaynaklarında ise Pontos denilen kesimin bir parçası olduğu belirtilir. Kerasus adlı bir yerleşme yerinin veya kalenin, milattan önce 670'lerde Karadeniz bölgesinde koloniler teşkil etmeye başlayan Miletoslar tarafından kurulduğu ileri sürülür. Fakat bu ad altındaki koloninin Giresun'un bugünkü yerinde bulunup bulunmadığı tartışma konusudur. Ksenofon'un (m.ö. 350) ifadeleri de bu konuda kesin bilgilere ulaşmayı güçleştirmektedir. Onun belirttiğine göre, başında bulunduğu Yunanlı askerlerle (Onbinler) milattan önce 400'lerin başında ulaşmış bir ay kadar kaldıkları Trabzon'dan üç günde Kerasus'a varmışlardı. Dolayısıyla Trabzon'dan üç günlük mesafedeki yerin bugünkü Giresun olmayıp Vakfıkebir körfezinde bulunduğu ve bunun da yörede yer alan Kereşon deresi (Kirazlık) adından teyit edildiği üzerinde durulmaktadır. Bazı yazarlar ise söz konusu bilgilerin doğrudan doğruya Giresun'un günümüzdeki yerini işaret ettiğini belirtirler. Strabon (ö. 21'den sonra), Amisos'tan (günümüzdeki Samsun'un yerinde) itibaren şehirleri sayarken Kytoros'tan sonra (günümüzdeki Ordu'ya 8 km. mesafede) Farnakia'nın geldiğini, buranın Kytoros'ta oturanlarca iskân edildiğini, buradan önce Iskhopolis'e (Tirebolu [?]), oradan